

بررسی اعجاز علمی قرآن با رویکرد به علم طب

تألیف:
شیرین > بی آذریوش

انتشارات ارمان نسل نو

تهران - ۱۳۹۶

- سرشناسه : حبیبی آذری‌وش، شیرین، ۱۳۵۳-
- عنوان و نام پدیدآور : بررسی اعجاز علمی قرآن با رویکرد به علم طب/تألیف: شیرین حبیبی آذری‌وش
- مشخصات نشر : تبریز: آرمان نسل نو، ۱۳۹۶.
- مشخصات ظاهری : ۲۸۱ ص.
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۷۴-۹
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : کتابنامه
- موضوع : قرآن--اعجاز
- موضوع : Quran—Miracles
- موضوع : پزشکی در قرآن
- موضوع : Medicine in the Quran
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ ب۴ ج۲/۶:۱۰۳ BP
- رده بندی دیویی : ۲۹۷/۱۵۸
- شماره کتابشناسی ملی : ۴۶۸۵۹۵۹

بررسی ابعاد علمی قرآن
با رویکرد به علم طب
تألیف: شیرین حبیبی آذری‌وش

انتشارات آرمان نسل نو

تبریز - چهارراه بهشتی (منصور) - مجتمع تجاری اطلس علم و فرهنگ - پلاک ۷
همراه: ۴۶۶ ۷۷۷۷ ۰۹۱۴

Np_nashr@yahoo.com

تایپ و صفحه‌آرایی : هدی اسعدی

طرح روی جلد : محمد فرهمند

نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۶

اندازه و تعداد صفحه : وزیری ۲۸۴ ص

چاپ و صحافی : چاپ و صحافی امین

تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۲۷۴-۶-۹ - ISBN: 978-600-97274-6-9

قیمت: ۳۰۰/۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱۲	پیشگفتار
۱۴	مقدمه
	فصل نخست
	مفهوم شناسی
۱۶	بخش اول - تعاریف و مفاهیم
۱۶	اعجاز
۱۷	علم
۲۰	طب
۲۲	مفاهیم طبی در قرآن
۲۲	شفاء
۲۳	مرض
۲۴	سقیم
۲۵	درد
۲۶	بخش دوم = شرایط و وجوه اعجاز قرآن
۲۶	شرایط اعجاز
۲۸	وجوه اعجاز قرآن
۲۹	فصاحت و بلاغت

۳۱	سبک و نظم خاص قرآن
۳۲	شیرینی و جذبه خاص یا موسیقی خاص قرآن
۳۳	معارف عالی الهی و قوانین محکم قرآن
۳۴	خبرهای غیبی از گذشته و آینده
۳۵	اسرار خلقت در قرآن (اعجاز علمی)
۳۷	راز جاودانگی قرآن
۳۸	جامدیت و پراگیری قرآن
۳۹	معیار جامعیت
۴۴	بخش سوم - اعجاز علمی قرآن
۴۷	اهمیت اعجاز علمی قرآن
۵۰	ضوابط و معیارهای حاکم بر اعجاز علمی قرآن
۵۴	بخش چهارم - قرآن و علم
۵۴	رابطه قرآن مجید با علوم
۵۶	اهداف آیات علمی قرآن
۵۷	اهداف اصلی آیات علمی قرآن
۵۷	اثبات وجود خدای متعال و توحید
۵۹	آیات علمی برای اثبات معاد و هدف داری خلقت
۶۱	کشف نظم و انسجام و هدفداری در طبیعت
۶۴	اثبات اعجاز علمی قرآن
۷۰	بخش پنجم - چالش‌ها و آسیب‌های رویکرد علمی به قرآن

۷۰	تفریط و انکار آموزه‌های علمی در قرآن
۷۲	احتیاط غیرمتعارف در برخورد با آیات علمی قرآن
۷۳	افراط در برخورد با آیات علمی قرآن
۷۵	بخش ششم - روش شناسی فهم و تفسیر علمی آیات قرآن
۷۶	روش استخراج همه علوم از قرآن
۷۸	تطبیق و حمل نظریات علمی بر قرآن کریم
۷۸	استخدام علوم برای فهم قرآن
۸۱	نتیجه‌گیری

فصل دوه

اعجاز طبی قرآن

۸۳	بخش اول - علم طب
۸۳	پیشینه طب
۸۶	بخش دوم - بررسی نظریه اعجاز طبی آیات قرآن
۸۹	بخش سوم - پیشینه مباحث اعجاز طبی
۹۲	نتیجه‌گیری

فصل سوم

تبیین آیات قرآن با رویکرد بهداشت، سلامتی و درمان

۹۴	بخش اول - مبانی بهداشت و سلامتی در قرآن
۱۰۸	بخش دوم - تبیین آیات قرآن با محوریت بهداشت شخصی (جسمی)

- ۱۰۹..... وضو
- ۱۱۳..... غسل
- ۱۱۸..... توصیه قرآن به استفاده از غذاهای پاک (طیب)
- ۱۲۶..... شیر مادر
- ۱۳۲..... غسل
- ۱۳۷..... خرما
- ۱۴۳..... توصیه به ترل میوه‌های (انگور، انار و زیتون و انجیر) در قرآن
- ۱۴۸..... توصیه به رعایت اعتدال در تغذیه
- ۱۵۴..... بخش دوم - تبیین آیات قرآن محوریت پیشگیری از بیماری‌ها
- ۱۵۴..... ممنوعیت غذاهای غیر بهداشتی
- ۱۵۶..... ممنوعیت خوردن گوشت مردار، زرد گوشت خوک
- ۱۵۷..... ممنوعیت خوردن گوشت مردار
- ۱۶۱..... ممنوعیت خوردن خون
- ۱۶۴..... ممنوعیت خوردن گوشت خوک
- ۱۶۷..... ممنوعیت نوشیدن شراب (شرب خمر)
- ۱۷۵..... بهداشت مسائل جنسی
- ۱۷۶..... ممنوعیت مقاربت با زنان در عادت ماهیانه
- ۱۸۱..... ممنوعیت زنا
- ۱۸۴..... ممنوعیت هم جنس‌بازی (لواط)
- ۱۸۶..... ممنوعیت استمناء (خودارضایی)

۱۹۰	بخش سوم - تبیین آیات قرآن با محوریت بهداشت روان	۱۹۴
۱۹۲	راهکارهای قرآن برای تأمین بهداشت روانی	۱۹۵
۱۹۴	تفاوت مباحث روانشناسی با تعالیم قرآن	۱۹۷
۱۹۶	بخش چهارم - تبیین آیات قرآن با محوریت درمان بیماریهای روحی و روانی جسمی	۱۹۹
۱۹۶	نقش روزه در درمان بیماریهای جسمی و روحی	۲۰۰
۲۰۶	امتیازات روزه اسلامی بر روزه طبی	۲۰۷
۲۰۶	تفاوت روزه با گرسنگی (نک روزه)	۲۰۹
۲۰۸	نقش نماز در درمان بیماریهای جسمی و روحی	۲۱۱
۲۱۱	نقش قرآن در درمان بیماریهای روحی و روانی	۲۱۴
۲۱۳	تأثیرات قرائت قرآن بر کاهش اضطراب و سردگنی و سرد	۲۱۶
۲۱۷	قرآن درمانی	۲۲۰
۲۲۱	خواص درمانی غسل	۲۲۴

فصل چهارم

اسرار خلقت انسان از دیدگاه قرآن

۲۲۶	بخش اول - مراحل خلقت انسان از دیدگاه قرآن	۲۲۹
۲۲۷	خلقت انسان از خاک	۲۳۰
۲۳۰	خلقت انسان از آب	۲۳۳
۲۳۳	خلقت انسان از منی	۲۳۶
۲۳۵	خلقت انسان از نطفه	۲۳۸
۲۳۹	بخش دوم - مراحل پیدایش جنین از دیدگاه قرآن	۲۴۲

۲۴۰	نطفه
۲۴۳	علقه
۲۴۵	مضغه
۲۴۶	استخوان و گوشت
۲۵۰	مخلقه و غیرمخلقه
۲۵۲	دمیده شدن روح
۲۵۳	ادرک
۲۵۷	بخش سوم - ادر خلط جنین
۲۵۷	تعبیر قرار مکین
۲۵۹	مدت زمان بارداری
۲۶۳	رشد جنین در ظلمات سه گانه
۲۶۶	پیدایش گوش و چشم
۲۶۹	جنسیت
۲۷۳	زمان تشخیص قطعی بارداری
۲۷۷	نتیجه گیری
	فهرست منابع

محور هدایت قرآن، سیر و تقرب انسان به سوی خدای تعالی است و یکی از راه‌های هدایت قرآن توجه به انسان به آیات مربوط به نظام طبیعت است. آیات علمی قرآن را می‌توان به عنوان موردی از اعجاز علمی قرآن مطرح کرد. قرآن کریم مثال‌ها و مطالب علمی و پزشکی فراوانی مرتبط با طب، نظیر آیات مربوط به بهداشت و سلامت و پیشگیری و درمان بیماری‌ها و خلقت انسان و جنین ارائه می‌کند که با جدیدترین یافته‌های علمی و نظریات اثبات شده علمی موافقت دارد. بنابراین می‌توان اعجاز علمی را نیز به عنوان یکی از وجوه اعجاز قرآن پذیرفت. مشروط بر اینکه اشارات علمی قرآن از آیات با هر نظریه متزلزل و ناستوار علمی تطبیق داده شود، بلکه باید نظریات از درجه کامل یقین و اطمینان برخوردار بوده و صریح باشد تا در تطبیق آن‌ها با علوم جدید دچار تکلف نشویم. بنابراین برای رفع جدل و مناقشه بر سر این نظریه، بهتر است به جای آنکه هر اشاره علمی در قرآن را اعجاز بدانیم، به آن، عنوان «اسرار و شگفتی‌های پزشکی قرآن» اطلاق نماییم.

ادعای اعجاز علمی قرآن در دو قرن اخیر مطرح شده است. در جمله بعد از قرن ۱۸ میلادی که کشفیات علوم تجربی در مغرب زمین رشد کرد و بسیاری از این کشفیات با قرآن منطبق داده شد و نتیجه آن شد که صحت و معجزه بودن این کتاب الهی بیش از پیش به دست برسد. با تأمل در سابقه موضوع باید گفت نمونه‌هایی از تطبیق قرآن با بررسی مطالب علمی در آثار دانشمندانی همچون: ابن سینا، ابو حامد غزالی و... مشاهده می‌شود.

(غزالی در کتاب جواهر القرآن) بر این مطلب اصرار می‌ورزد و مثال‌های فراوان می‌زند که علوم مختلف از قرآن نشأت گرفته است. مثل علم طب، علم هیئت و نجوم، علم تشریح اعضاء و علم سحر و طلسمات و غیره. آنگاه می‌گوید: این علوم (آنچه شمردیم و نشمردیم) اوائل و اصول آن‌ها از قرآن است و منشاء علم طب را آیه «وَإِذَا مَرَضْتُ فَبُهِتَ الْيَهُودُ» می‌داند که خداوند از قول حضرت ابراهیم علیه السلام نقل می‌فرماید و می‌گوید این فعل واحد را کسی نمی‌شناسد مگر کسی که علم پزشکی را کامل بداند.

در میان خاورشناسان، (موریس بوکای در کتاب مقایسه‌ای میان تورات، انجیل، قرآن و علم) از کسانی است که رویکردی مثبت به اشارات علمی قرآن داشته و در برخی موارد به صراحت اذعان کرده که قرآن مطالبی علمی را بیان می‌کند که تا قرن‌ها برای انسان ناشناخته بوده است. در این میان برخی تفاسیر معاصر همچون تفسیر نمونه، طنطاوی و پرتوی از قرآن و... نیز به صورت گسترده به موارد اعجاز علمی قرآن اشاره کرده‌اند.

پیشینه بحث اعجاز طبی که زیرمجموعه اعجاز علمی است، ارتباط تنگاتنگی با سابقه تاریخی تفسیر علمی دارد و آغاز پیدایش این بحث را می‌توان از همان آغاز قرن اول که روند تفسیر علمی شکل گرفت، دانست. مفسرین اهل سنت از جهان عرب بیشتر به سمت این موضوع گرایش داشتند و در میان تفاسیر آنان، هنگام تفسیر آیاتی که به خلقت انسان و یا مسائل بهداشتی اشاره دارد، می‌توان ردپایی از نظریه اعجاز طبی یافت و علاوه بر کتاب‌های تفسیر، کتاب‌های فراوانی در زمینه اعجاز علمی به شکل اعم و اخص تألیف نموده‌اند.

در گردآوری مطالب این کتاب سعی شده است با استفاده از نظریات صاحب‌نظران مختلف و با مراجعه به تفاسیر عامه و خاصه مؤلفان اخیرین دستاوردها و کتب علمی معتبر، مقالات و دستاوردهای علمی خصوصاً در زمینه علم طبابت، علوم پزشکی، آیات قرآن کریم مرتبط با موضوعات طب، و موضوع اعجاز علمی و طبی قرآن مورد بررسی قرار گیرد و تبیین گردد.

در این بررسی و جمع‌بندی سعی شده اعجاز علمی و طبی در آیات کریمه قرآن، با توجه به عنوان موضوع بیشتر به حوزه قرآن محدود شود، در حالی که در آیات اسلامی نیز متعرض مطالب علمی جالبی شده‌اند.

در آخر برخود فرض میدانم که از اساتید بزرگوار علوم قرآن، حدیث از جمله سرکار خانم دکتر ملیحه پورستاری و خانم دکتر نازی عبدالله‌پور که بنده را در گردآوری این مجموعه راهنمایی و همراهی نمودند و نیز سایر عزیزانی که در تدوین و آماده‌سازی کتاب نهایت همکاری را داشته‌اند، مراتب سپاسگزاری قلبی خود را اعلام نمایم.

شیرین حبیبی آذری‌وش - اردیبهشت ماه ۱۳۹۶

قرآن کریم به عنوان امانتی است بس عظیم که کوهها از تصور رفتش قاصرند و از تحمل محتوایش عاجز که «قول ثقیل» است:

«إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا»

«درحقیقت ما به زودی بر تو گفتاری گرانبار القاء می کنیم.» (مزل / ۵)

و «ثقل اکبر» است این کتاب و کلام شریف و گهربار آنگونه که خود می فرماید:

«موعظه»، «شفا»، «هدای»، و «رحمت» می باشد و ره آوردش نورانیت باطن است اگر قابلیت باشد و مذاق برای درک حلاوتش از اهل بیت کرم برخوردار باشد.

سفره گسترده ایست که از ازل تا ابد همه اصناف آدمی از آن بهره می برند و رهنمودهایش، مطمئن ترین و کاربستی ترین راهبردها را عرضه دارد.

که خداوند متعال می فرماید:

«إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا»

(اسراء / ۹)

«قطعاً این قرآن به [آیینی] که خود پایدارتر است، راه می دهد و به آن مؤمنانی که کارهای شایسته می کنند، مژده می دهد که پاداشی بزرگ برای شان خواهد بود.

گرچه ظاهر قرآن با توجه به تبحر مردم عرب صدر اسلام در علوم ادبی، ناک از آن است که تنها اعجاز قرآن از جنبه فصاحت و بلاغت است، اما در دوره های بعد و با گسترش اسلام که خطاب عمومی شد و شامل همه بشریت گردید، تحدی قرآن هم در همه جهات صورت گرفت و تنها منحصر به فصاحت و بلاغت نشد بلکه در جنبه های دیگری از اعجاز قرآن نیز مطرح گردید.

یکی از ابعاد اعجاز قرآن، بُعد علمی آن است. مراد از اعجاز علمی قرآن، وجود آیاتی در آن است که نوعی رازگویی علمی است، یعنی مطلبی علمی را که قبل از نزول آیه، کسی از آن اطلاع نداشته، بیان می کند و ممکن است مدتها بعد از نزول، از سوی دانشمندان علوم تجربی کشف شود.

از دیگر جنبه‌های اعجاز قرآن که در دو قرن اخیر، مورد توجه دانشمندان قرار گرفته، جنبهٔ اعجاز طبی قرآن است. «اعجاز طبی» به این معناست که مطلبی طبی در قرآن آمده ولی در عصر نزول برای اکثر مردم روشن نبوده یا برخلاف دیدگاه پزشکان آن عصر بوده و بعد از نزول قرآن صحت آن مطالب و اسرار نهفته در آن کشف شده است. قطعاً کسی که بشر را خلق و قرآن را نازل کرده به تمام جوانب آن آشنایی دارد و به اسرار آن نیز آگاه است. (قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) «بگو: کسی آن (قرآن) را فرو فرستاده که راز [ها] را در آسمان‌ها و زمین می‌داند.» (فرقان/ ۶)

در قرآن کریم به حدود سیصد آیه در باره پزشکی و بهداشت اشاره شده است که با جدیدترین قوانین و نظریات اثبات شده علمی، موافقت دارد. باید گفت اکثر مطالب علمی ذکر شده در قرآن که جنبه تعبد و دینی داشته و دارای فواید پزشکی و بهداشتی می‌باشد، در باره توصیه‌های بهداشتی و پیشگیری است و رعایت آنها باعث جلوگیری از ابتلا به بیماری‌های زیادی می‌شود. یعنی این آیات دارای مصلحت‌ها و نعمت‌هایی هستند که با پیشرفت علوم و دانش پزشکی بدان‌ها پی برده‌ایم.

در کتاب حاضر در فصل اول کلیات موضوع و بیان مبانی نظری بحث از جمله معنا و مفهوم اعجاز و معجزه و علم و طب و مفاهیم طبی به کار برده شده در قرآن، شرایط و وجوه اعجاز قرآن کریم و ضوابط و معیارهای حاکم و پانزده موضوعی در خصوص اعجاز علمی قرآن مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در فصل دوم نیز به تارخ اعجاز طبی قرآن پرداخته شده است و در فصل سوم، آیات مرتبط با علوم طب از جمله آیات مربوط به بهداشت، سلامت و درمان، در سه بخش با محوریت بهداشت شخصی، پیشگیری و درمان بیماری‌های جسمی، روحی بررسی و تبیین شده است. و در نهایت در فصل چهارم اسرار خلقت انسان و جنین به عنوان یکی دیگر از شگفتی‌های قرآن عظیم مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

کتاب حاضر تلاشی است کوچک در مسیر شناسایی آیات علمی واء باز قرآن کریم که با توفیقات خداوند تبارک و تعالی و بنا بر احساس ضرورتی که در این زمینه می‌شد، جمع‌آوری و تدوین گردیده است؛ که امیدواریم این قدم هر چند ناچیز و کوچک مؤثر واقع افتد.